

Nr 1050

Av herr Hedlund m. fl., angående införande av ADB-system inom inskrivningsväsendet.

(Lika lydande med motion nr 886 i Första kammaren)

I samband med anslagsberäkningen för underrätterna i årets statsverksproposition (bil. 4, punkt D 5) föreläggs riksdagen förslag till riktlinjer för en reformering av inskrivningsväsendet. Om förslaget bifalles, kommer den nuvarande manuella registerföringen att avlösas av ett system med automatisk databehandling (ADB).

Omläggningen innebär bl. a. att alla inskrivningsdata kommer att lagras i en central datoranläggning och att inskrivningsregistret kommer att till sammans med det blivande nya fastighetsregistret bilda en för hela landet gemensam databank. Den apparatur, som skall betjäna de lokala inskrivningsmyndigheterna, ansluts till den centrala datorn via telenätet. Banker, kommuner och andra institutioner, som har behov av att ofta utnyttja uppgifter ur inskrivningsregistret, får möjligheter att ansluta egna avläsningsapparater till databanken.

Handläggningen av inskrivningsärendena skall liksom hittills ske hos de lokala myndigheterna. Expediering av gravationsbevis, underrättelser om vissa lagfartsansökningar m. m. sker emellertid centralt. De allmänna underrätterna bibehålls tills vidare som lokala inskrivningsmyndigheter men antalet inskrivningsmyndigheter begränsas till i princip en i varje län.

Varje lokal inskrivningsmyndighet skall förestås av en särskild inskrivningsdomare med tingsnotarier som medhjälpare. Ärenden av enkel beskaffenhet skall också kunna avgöras av kvalificerade biträden utan särskild juridisk utbildning. Vid varje inskrivningsmyndighet skall därutöver finnas kvalificerad personal, som har till förstahandsuppgift att bistå allmänheten med råd och anvisningar.

Vid underrätter som inte fungerar som inskrivningsmyndigheter kommer viss service att lämnas genom att personalen vid rätten lämnar upplysningar om inskrivningsreglerna och tillhandahåller de blanketter, som skall användas vid ansökningar i inskrivningsärenden.

Systemomläggningen planeras ske länsvis under en period av tre till fem år.

Innan det nya systemet slutgiltigt tas i bruk kommer det att testas under realistiska förhållanden. Under denna tid behandlas samtliga inkom-

mande ärenden såväl manuellt som maskinellt, varvid dock endast den manuella behandlingen ges rättslig verkan.

Det är allmänt omvittnat att förhållandena inom inskrivningsväsendet för närvarande är mycket otillfredsställande. Mängden ärenden ökar mycket snabbt och har under 1960-talet mer än fördubblats. Detta har i sin tur medfört stora arbetsbalanser hos inskrivningsmyndigheterna och att expeditionstiderna i vissa fall blivit mycket långa.

Genom att övergå till ett system med automatisk databehandling skapas utan tvekan förutsättningar för en smidigare och rationellare behandling av ärendena. Därtill kommer vinster genom att inskrivningsregistret kan samordnas med det nya fastighetsregistret. Under förutsättning att systemet utformas så att tillförlitligheten och rättssäkerheten inte sätts i fara och kraven på service kan tillgodoses, bör omläggningen därför hälsas med tillfredsställelse.

Övergången till automatisk databehandling skapar tekniska förutsättningar att i många avseenden öka servicen till allmänheten och till organ, som har kontinuerligt behov av att få uppgifter ur inskrivningsregistret. Som organisationen utformats i förslaget innebär emellertid omläggningen i andra avseenden en väsentligt försämrad service till allmänheten. Framför allt är detta en följd av att handläggningen av inskrivningsärendena skall koncentreras till en eller i några fall ett par domstolar i varje län.

Den minskning av antalet underrätter, som successivt kommer att äga rum som en följd av fjolårets riksdagsbeslut om nya riktlinjer för domkretsindelningen, kommer i sig att medföra en avsevärt försämrad samhällelig service i stora områden i vårt land. En ytterligare koncentration av vissa funktioner inom domstolsväsendet till enstaka eller i vissa fall ett par domstolar i varje län skulle ytterligare accentuera det förhållandet.

De nackdelar i form av försämrad service, som skulle uppkomma vid en så stark centralisering som föreslagits, uppvägs enligt vår mening inte av kostnadsbesparingar eller andra fördelar. De besparingar statsverket möjligen kan tillgodogöra sig blir sannolikt betydligt mindre än allmänhetens ökade utgifter till följd av tidspilan, längre resor, dyrare telefonsamtal o. s. v.

Inte heller kan de administrativa och personella skäl, som i propositionen anförs som motiv för en stark centralisering, enligt vår mening få bli utslagsgivande. I det framlagda förslaget är målsättningen att skapa så stora inskrivningsenheter, att ärendemängden är tillräcklig för att sysselsätta en inskrivningsdomare på heltid. Vinsterna härav har enligt vår mening överdrivits. Samtliga allmänna underrätter bör därför liksom hittills vara inskrivningsmyndigheter för att servicekraven skall kunna tillgodoses.

Tillförlitlighets- och rättssäkerhetssynpunkterna måste givetvis tillmätas stor vikt inte minst vid själva omläggningen. Det är enligt vår mening därför angeläget, att systemet prövas under relativt lång tid före den defini-

tiva omläggningen. Frågan om vem som skall bära den ekonomiska skadan, om felaktigheter uppkommer vid databehandlingen eller oriktig information lämnas ut, tas upp av flera remissinstanser. Frågan lämnas dock tills vidare öppen av departementschefen. Enligt vår mening bör målsättningen vara att utforma skadeståndsregler, där staten står ett strikt skadeståndsansvar, när felaktigheter av det nämnda slaget uppkommer.

Med hänvisning till vad som har anförts i motionen hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag till införande av ADB inom inskrivningsväsendet beslutar

1. att samtliga allmänna underrätter skall utgöra lokala inskrivningsmyndigheter;

2. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till regler, som ger staten ett strikt skadeståndsansvar vid felaktigheter vid databehandlingen, i enlighet med vad som har anförts i motionen.

Stockholm den 28 januari 1970

Gunnar Hedlund (cp) Thorbjörn Fälldin (cp) Johannes Antonsson (cp)

Lars Eliasson (cp) Nils G. Hansson (cp) S. G. W. Wahlund (cp)
i Sundborn i Skegrie

Sven Vigelsbo (cp) John Eriksson (cp) Gunnar Larsson (cp)
i Bäckmora i Luttra